



## Kirja-arvio

Partanen, R., Paloheimo, H.  
ja Waris, H.: *Suomi öljyn jälkeen*

Into, Riika, 2013  
341 s. Ovh 20 €.

# Öljyn loppu?

*”Miksi poraamme öljyä arktisella alueella tulevan kasvavan kysynnän tyydyttämiseksi, kun meidän tulisi pyrkiä vieroittamaan itsemme öljyn käytöstä?”* Greenpeace, 2012

TONI EEROLA

**Ö**ljy on geologeille kiusallinen luonnonvara. Kollegamme kaikkialla maailmassa etsivät öljyä yhteiskunnan kasvavaan tarpeeseen. Samalla sen käyttö voi kiihdyttää monien kollegojen tutkimaa ja toisten kieltämää ilmastonmuutosta.

Joitakin vuosia sitten esittelin tässä lehdessä Jeremy Leggettin ”Viimeiset pisarat – Hupeneva öljy, lämpenevä ilmasto” -kirjan (Geologi 4/2007). Aiheeseen on palattu tällä kertaa suomalaisin voimin. Rauli Partanen, Harri Paloheimo ja Heikki Waris julkaisivat viime vuonna kirjansa ”Suomi öljyn jälkeen”. Kyse on maamme ja maailmantalouden öljyriippuvaisuudesta ja öljyn loppumisen mahdollisista seurauksista. Leggettin kirjaan päivittämisen lisäksi se ei kuitenkaan oikeastaan tuolennaisesti mitään muuta uutta kuin Suomi-näkökulman.

Resurssiniukkuudesta varoittavia esimerkkejä on 1970-luvun Rooman klubin jälkeen tullut kapasäpin ja tahti sen kuin tiukkenee. Tuomion passuunat soivat hälytyskellojen tapaan. Leggettin puhui öljyhuipun ylittämisestä ja Suomi öljyn jälkeen palaa aiheeseen kotimaisella skenaariolla. Öljytuotantohuipulla tarkoitetaan öljyn tuotannon

maksimia, jonka jälkeen tuotanto alkaa hiipua. Öljyhuipun dynamiikkaa pahentaa öljyreservien käytännössä mahdoton luotettava globaali arviointi.

Partasen ja kumppaneiden kirja on mielenkiintoinen ja hyvin kirjoitettu. Kirja sisältää paljon tietoa öljystä, sen synnystä, käytöstä, tuotantohuipusta, vaikutuksesta talouteen ja öljykriiseistä. Puhutaan paljon myös vaihtoehtoisten ja uusiutuvien polttoaineiden kehittämisestä. Joka aihe on tiukasti sidottu lyhyisiin kappaleisiin, eikä kirjassa sorruta kovinkaan paljon vihervasemmistolle tuttuun saarnaamiseen ja vaukkoiluun. Tosin kirjassa viitataan toisinaan joihinkin kyseenalaisiin ja epämääräisiin enemmän tai vähemmän punavihreisiin nettiläheteisiin, joita tekijät pitävät selvästi luotettavina, koska niissä ollaan samaa mieltä kirjoittajien kanssa. Tosin samat tahot saavat myös kritiikkiä osakseen, koska ydinvoimasta ja geenimuuntelusta kirjoittajat ovat näiden kanssa eri mieltä.

Öljystä voidaan olla montaa mieltä jo ilman ilmastonmuutoskeskusteluakin. Halpa öljy on taannut länsimaiden huiman talouskasvun, mutta samalla pönkittänyt Venäjän oligarkkeja, Afrikan ja muiden öljynviejämaiden diktaattoreita sekä tietysti kansainvälisiä öljy-yhtiöitä ja niiden osakkeenomistajia. Merkittävä osa näiden saamista varoista

kuluu kuitenkin esimerkiksi asehankintoihin, kansalaisten rauhoittamiseksi perustettuihin sosiaaliin ohjelmiin ja polttoaineiden subventointeihin, luksusjahteihin, yksityislentokoneisiin ja muihin luksustuotteisiin. Riippuvuutemme öljystä onkin huolestuttavaa, eikä sitä välttämättä tule ajatelleeksi autoa tankatessaan. Öljyn tuotannon vähenemiseen ja sitä seuraavaan hinnan nousuun olisi kuitenkin varauduttava. Öljyn kasvava hinta on aina muusta kulutuksesta pois ja öljyn tuonnissa Suomesta valuu valuuttaa ulkomaille.

Öljyn hinnan noustessa on öljyn tuottamisessa otettu käyttöön ennen kannattamattomia öljyn lähteitä, kuten öljyhiekka, liuskeöljy ja bitumi. Kaikkiin liittyy ongelmia, joista ympäristöön liittyvät eivät ole suinkaan vähäisimpiä. Kirjoittajien mukaan ”olemme vajonneet niin alas kohtalokkaassa öljyriippuvuudessamme, että joudumme kaivamaan seuraavaa annostamme likaisen hiekan seasta. Mielikuva narkomaanista tonkimassa edellisen illan roskakasaa tasoittavan toivossa ei ole kaukana”. Meillä onkin öljyn suhteen sama tilanne kuin metallisissa malmeissa. Helpot esiintymät on jo löydetty ja pitkälti hyödynnetty. Uudet esiintymät puolestaan ovat kalliita ja hankalia löytää ja hyödyntää, mikä nostaa hintoja ennestään. Korkeilla hinnoilla on mahdollisuus hyödyntää köyhiä malmeja, mikä taas kaivosteollisuuden suhdannealttudessa ei ole ehkä taloudellisesti kovinkaan kestävä, kuten Suomessakin on jouduttu huomaamaan.

EU:ssa on hiljattain herätty metallisten raaka-aineiden tuontiriippuvuuteen, mutta öljystä ei ole jostain syystä kuultu puhuttavan samalla huolella, vaikka ehkä pitäisi. Paradoksaalista ja jopa jokseenkin irvokastakin öljy- ja ilmastokeskustelussa on kuitenkin ilmaston lämpenemisestä johtuvan Jäämeren jääpeitteen vähenemisen aiheuttama euforia Arktisen alueen taloudellisen hyödyntämisen mahdollisuuksista. Näitä ovat mm. merireitti Norjasta Aasiaan ja öljyn ja muiden luonnonvarojen etsinnän mahdollistaminen. Koska arktinen alue

on kuitenkin herkkä, eikä toiminta alueella ole ongelmatonta, ovat luonnonsuojelujärjestöt kuten Greenpeace aiheesta syystäkin huolissaan. Tämä huoli on aiheuttanut jo kaksi Greenpeacen aktivistien tempausta pohjoisen öljynporauslautoilla. Niihin on osallistunut myös suomalaisia, kuten joidenkin silmissä miltei kansallissankariksi nousut Sini Saarela.

Toki jokainen voi tehdä asialle omalta kohdaltaan jotakin. Öljyä tuotetaan, koska sille on kysyntää. Kirjoittajien mukaan ympäristönsuojelu laajana käsitteenä edistää monia toimia, joilla öljyn käyttöä ja riippuvuutta vähennetään. Julkisen liikenteen suosiminen, kerskakulutuksen kritisointi, energiankäytön tehokkuuden parantaminen ja energiasäästö sekä luomutuotannon ja lähijä kausiruuuan suosiminen ovat tällaisia. Samalla luonnonsuojelijoiden toiminta voi kuitenkin myös nostaa öljyn hintaa ennestään hankaloittamalla sen etsintää ja hyödyntämistä. Toimilla voi olla myös epätoivottuja seurauksia. Monet ympäristöjärjestöt ja Vihreät ovat julkisesti kannustaneet mm. Saksaa luopumaan ydinvoimasta. Ikävä kyllä, uusiutuvien lisäksi Saksa rakentaa runsaasti fossiilista energiatuotantoa, jonka käyttöikä on jopa puoli vuosisataa. Kirjoittajista onkin hämmäntävää, miten päästövähennyksen tarpeen massiivisuus ei ole lukuisista raporteista huolimatta auennut poliitikoille, kansalaisille tai edes kaikille ympäristöjärjestöille. Meillä tuntuu olevan edelleen varaa vastustaa lähes kaikkia vähäpäästöisiä energiantuotantotapoja tuulivoimasta ydinvoimaan.

Kuten kirjoittajat toteavat: ”Luonto ei välitä siitä, mikä meistä tuntuu mukavalta ja mikä ei. Totuus ei löydy äärimmäisten mielipiteiden keskeltä, vaan sieltä, missä se fysiikan lakien mukaan on”.

Joskus kauan sitten muinaisissa merissä kellu- neet ja merten pohjiin hautautuneet pieneliöt eivät aavistaneet, millaisen sopan saisivat tulevaisuu- dessa aikaan...